

הנדון: פגיעה ביצירה הישראלית המקורית בקולנוע ובטלוויזיה
-האתגרים שמציבות המלצות ועדת פולקמן בשוק הטלוויזיה הישראלי-

איגודי היוצרים בטלוויזיה ובקולנוע מייצגים את כלל האומנים, היוצרים, השחקנים ואלפי העובדים בתעשיית הקולנוע והטלוויזיה בישראל.

התעשייה הישראלית, מסייעת רבות לעיצוב דעת קהל חיובית בעולם, תורמת תרומה כלכלית למדינת ישראל כתוצאה ממכירה של פורמטים לחו"ל. מעל הכל התעשייה המקומית מהווה שיקוף של החברה הישראלית ושל תרבותה ותיעודה את התהליכים העוברים על החברה הישראלית מהווה תיעוד היסטורי ותרבותי.

לאורך השנים, מדינת ישראל פעלה בנחישות בחקיקה ראשית ומשנית לקידומה של היצירה הישראלית העברית והערבית בארץ ולקידומה של תעשייה מקומית. כיום, החקיקות המרכזיות המאסדרות את שידורי הטלוויזיה בישראל הינן חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו וחוק התקשורת בזק ושידורים. ובהקשר של המחויבויות להשקעה ביצירה מקומית החקיקה מחייבת את גופי השידור המסחריים (רשת וקשת) ואת גופי השידור הרב ערוצים המשדרים בכבלים ובלווין בהשקעת אחוז מהכנסותיהם בתוכן מקומי ישראלי.

בשנים האחרונות, בשל ההתפתחות הטכנולוגית בישראל ובעולם נכנסו לשוק הטלוויזיה הרב ערוצית חברות סלקום ופרטנר המשדרות על גבי רשת האינטרנט, כשבכל יום שעובר מתעצם המעבר לשידורים על גבי רשת האינטרנט גם על ידי המשדרים הישנים וגם על ידי חדשים. האסדרה הישראלית הנהוגה מוסמכת לפעול לאסדרת חברות הפועלות בכבלים ובלווין אך לא ברשת האינטרנט. כך שחברות סלקום ופרטנר אינן מצויות תחת כל אסדרה. כתוצאה מכך ירדו הכנסותיהם של גופי השידור המחויבים בהשקעה וכפועל יוצא ירדה השקעתם בתוכן ישראלי מקורי בשליש.

ועדת פולקמן הוקמה על ידי שר התקשורת על מנת לתקן את הכשלים הללו במדיניות האסדרה של מדינת ישראל ואולם מסקנות הדוח, הגם שברמה העקרונית מתארות את המצב לאשורו כפי שתואר כאן, בפועל הן מציבות אתגרים גדולים בפני תעשיית התוכן המקומית עד כדי שהם מאיימים על עצם קיומה, יישום החלטות כלשונן יביא לירידה תלולה בהשקעת גופי השידור השונים ביצירה ישראלית מקומית על שלל המשמעויות שיש לכך על היצירה המקומית, על התרבות, על השפה יחד עם פגיעה באלפי משפחות שפרנסתן מגיעה להם משוק היצירה המקומית.

חשוב לומר כי יהיה זה מצער אם רפורמה כל כך חשובה, רפורמה שהיא עתידו של שוק השידורים הישראלי והשפעתו על התרבות הישראלית תרד לטמיון – חשוב להעביר רפורמה כזו אך באופן שהאינטרסים הציבוריים יישמרו, בכלל זה האינטרסים התרבותיים של אזרחי מדינת ישראל.

אנו חושבים שיהיה זה נכון מצד משרד התרבות והספורט וועדת החינוך והתרבות להכיר בהשפעת הרפורמה על התרבות הישראלית, להכיר בכך שאף שתחום התוכן הטלוויזיוני מצוי תחת אחריותו המיניסטריאלית של משרד התקשורת בפקוח פרלמנטרי של וועדת הכלכלה, הרי שהשפעתו הגדולה על עולם התרבות המקומי מחייבת מעורבות של וועדת החינוך והתרבות.

אנו סבורים שיהיה נכון לקיים דיון במסגרת וועדת החינוך והתרבות על השפעותיה של הרפורמה בתחום השידורים על התרבות הישראלית – כך לכל הפחות תוכל וועדת החינוך והתרבות לשמוע את נציגי משרד התקשורת להבין ולהכיר את המשמעויות השונות של הרפורמה על תחום התרבות.

להלן עיקרי האתגרים העולים מדוח המלצות הוועדה:

1. מקור הכנסות לחישוב – כאשר מדברים על טלוויזיה המשודרת על גבי הכבלים או הלוויין, נושא התשתית והתוכן הוא אחיד לצורך קביעת הרף המחייב השקעה. כיום, בעידן האנטרנט, עיקרי שירותי הטלוויזיה נמכרים כ"חבילות" יחד עם שירותי אינטרנט וטלפוניה, משמע, התוכן הטלוויזיוני מוגדר כמוצר בנפרד לתשתית האינטרנט, זאת למרות העובדה שאין ביכולתך לצפות בתוכן טלוויזיוני מבלי לרכוש את תשתית האנטרנט. נכון לדו"ח פולקמן ובהמשך לפגישה שלנו עם פרויקטור מתאם משדד התקשורת – אין הם מתכוונים להחיל רגולציה על תשתית האנטרנט, כאשר ברור לכל שרב השימוש מופנה לצפייה בטלוויזיה ועיקר הנחיצות במהירויות גבוהות וחבילות גלישה מנופחות היא משל איכות ונפח השידור. מצב זה עלול ליצור פער של מאות מיליונים בין הכנסות שמחויבות בהשקעה לבין אלו שלכאורה אינן מחויבות בהשקעה. מדובר בעניין קריטי שאי הבהרתו או תיקונו עשוי להפוך כל אסדרה לבטלה וחסרת משמעות.

2. הורדת אחוז ההשקעה של הערוצים המסחריים: הוועדה קבעה כי יש להפחית את אחוז ההשקעה של הערוצים המסחריים (להלן, קשת ורשת) מ 15% ל 13% מתוך רצון למקד את ההשקעה בסוגה עלית. אך לא כך הדבר, שר התקשורת החליט בסופו של דבר שכן להכניס את "התכניות המיוחדות" (להלן, ארץ נהדרת ותוכנית מערכונים נוספות) – חשוב לציין כי אין אנו מתנגדים להחלטת השר. אנחנו מתנגדים לירידה הצפויה באחוזי ההשקעה זאת לאחר שכבר ניתנה הקלה לאותם ערוצים המסחריים (ירידה מ 17% ל 15%) רק לפני כמה שנים.

3. ירידה באחוזי ההשקעה של חברות התוכן (יס, הוט, סלקום, פרטנר) וביטול חובת ההשקעה בתכנים שאינם סוגה עלית – הנחת הוועדה הינה שתכנים שאינם סוגה עלית (תכניות ילדים ונוער) יעשו גם ללא התערבותה של הרגולציה, אך הסתכלות על 7 השנים האחרונות בהן פועלות סלקום ופרטנר בתעשייה המקומית מעלה מציאות אחרת, הללו לא השקיעו דבר במשך כל שנות פעילותם לא בתוכן מסוגה עלית ולא בכל תוכן אחר. לכן, קבעה הוועדה כי יש להוריד את אחוז ההשקעה שעומד על 8-12% ל 6.5%, אך למקדה אך ורק בסוגה עלית. השאלה היא כמובן מדוע? הרי יכולה הוועדה להחליט כי אחוז ההשקעה יישאר 8-12%, אך 6.5% יחויבו בהפקת תכנים העונים לקריטריון של סוגה עלית.

4. ביטול חובת נאותות הפקה – המהלך יוביל לירידה דרסטית באיכות ההפקות ולפגיעה קשה בשכר העובדים ביכולתם של היוצרים להתפרנס מיצירתם וביכולתה של התעשייה לפעול כתעשייה יציבה, במטרה לחסוך עלויות ולמקסם רווחים לבעלי המניות של גופי השידור, הכל על חשבון הציבור בישראל שעל מסכיו יעלו תכנים ירודים.

5. חובה וולונטרית על ספקיות תוכן בינלאומיות להשקעה ביצירה המקומית – על אף כותרות הוועדה, האסדרה של גופי התוכן הבינלאומיים איננה מספקת, ראשית גם להן, גופי ענק לעיתים שיכולים לבלוע את כל השוק המקומי ניתנה הגנת ינוקא מופרכת ביחס לפעילותן בשוק המקומי בלבד. שנית גם האסדרה שכן מוטלית עליהם היא וולונטרית בלבד, המציאות מוכיחה בשנות הפעילות של גופי השידור הללו בישראל שהם לא ששים להתנדב להשקיע מכספם בתעשייה המקומית.

אנו סבורים כי למרות חשיבותה של הנחת היסוד שהובילה הוועדה בעבודתה להגברת התחרות והימנעות מעיסוק ברגולציה צרכנית וכלכלית, נושא היצירה המקומית הישראלית והשפעתה על החברה הישראלית ותרבותה הוא חשוב מכדי להותיר אותו לכוחות השוק בפרט כאשר מדובר בשוק גלובלי.

על כל האמור לעיל נבקש לתאם פגישה עמך ועם צוות לשכתך על מנת לדון ולהרחיב על האתגרים העומדים בפני התעשייה הישראלית לטלוויזיה ולקולנוע.

בברכה,

רועי אלבה, מנכ"ל איגוד הבמאיות והבמאים (ע"ר)

איתמר אביטן, מנכ"ל
אקט - איגוד עובדים בקולנוע ובטלוויזיה בישראל (ע"ר)

ליאור תמאס (עו"ד), מנכ"ל איגוד התסריטאים (ע"ר)

אבי בן הלל, מנכ"ל שח"ם – ארגון השחקנים והשחקניות (ע"ר)

אופירה לובניצקי, מנכ"לית תל"י - חברת התמלוגים